

Fokus på implementeringen av IFRS 16

Praksisundersøkelsen 2019

Dr.oecon. og statsautorisert revisor
Steinar Sars Kvifte
Partner EY

Statsautorisert revisor
Ankit Puri
Partner EY

Siviløkonom/MRR
Alvar Strandvold
Rådgiver EY

Siviløkonom
Vegard Daltveit
Konsulent EY

I denne artikkelen oppsummeres ulike observasjoner gjort i forbindelse med EYs årlige praksisundersøkelse. Selskapenes informasjonsgiving om effekten av den nye leieavtalestandard (IFRS 16) varierte mye, både i regnskapene og ved omtale av alternative resultatmål.

I tillegg til observasjoner rundt ulike sider ved implementering av IFRS 16 *Leieavtaler*, avdekket årets praksisundersøkelse enkelte andre interessante utviklingstrekk ved regnskapsstruktur og presentasjon.

Temaer og utvalg

I en årrekke har EY gjennomført en praksisundersøkelse der regnskapsrapporteringen til de børsnoterte foretakene i Norge settes under lupen. For-

Oppsummering

- samtlige foretak har anvendt den modifiserte retrospektive overgangsmetoden
- samtlige foretak har opplyst om virkningen på sentrale regnskapsmessige størrelser
- økningen i foretakenes total kapital varierer mellom 0 % og 59 %
- opplysningene om overgangen i årsregnskapene for 2018 er varierende, og bærer i mange tilfeller preg av å være generelle og lite foretaksspesifikke
- stor variasjon i delårsregnskapene for første kvartal 2019, hvor enkelte foretak i begrenset grad omtaler IFRS 16, mens andre har tatt inn nye noter med avstemming av bruksretteiendel og leieforpliktelse
- et mindretall av foretakene har vist virkningen av IFRS i første kvartal 2019 «linje-for-linje»
- i noen tilfeller er det betydelig variasjon mellom forventede effekter oppgitt i årsregnskapet og faktisk effekt i delårsregnskapet

målet er å bidra til oversikt over praktisk anvendelse av IFRS og andre tilstøtende regelverk, samt utviklingstrender. Tematisk varierer praksisundersøkelsene fra år til år, men sentrale endringer i regelverk, som for eksempel ikrafttredelse av nye regnskapsstandarder, får alltid oppmerksomhet. Årets undersøkelse omfatter utvalgte emner knyttet til implementering av den nye leieavtalestandard, herunder betydningen for alternative resultatmål, og regnskapsstruktur og presentasjon.

Årets praksisundersøkelse er basert på 33 utvalgte foretak, inklusive de 25 foretakene på OBX-listen på Oslo Børs. Fire av disse utarbeider ikke delårsrapporter i henhold til IAS 34 *Delårsrapportering*, mens de øvrige (29 foretak) utarbeidet sammentrukne delårsrapporter for første kvartal 2019.

¹ Denne artikkelen er basert på en mer utfyllende rapport om samme tema publisert på EYs nettsider, «Praksisundersøkelsen 2019».

Implementering av IFRS 16

I delårsregnskapene i 2019 følger det av IAS 34 *Delårsregnskap* at foretak i hver delårsregnskapsperiode skal gi «En erklæring om at de samme regnskapsprinsipper og beregningsmetoder er fulgt i delårsregnskapet som i siste årsregnskap, eller, dersom disse prinsipper eller metoder er endret, en beskrivelse av arten og virkningen av endringene.»²

Dette medfører at foretak skal gi opplysninger om regnskapsprinsipper for leieavtaler i delårsregnskapene i 2019, siden prinsippene i foregående årsregnskap ikke lenger vil være relevante. Dette kravet er imidlertid å betrakte som et minimumskrav, og Finanstilsynet har oppgitt at «Delårsrapporteringen i 2019 skal være utarbeidet i samsvar med IFRS 16» og at «Dette gjelder både for innregning og måling, samt presentasjon, klassifisering og noteopplysninger»³ (vår utheving). I tillegg skriver Finanstilsynet at det må opplyses om overgangseffekter, og at «Dersom foretaket velger å implementere IFRS 16 uten å endre sammenligningstall, må informasjonen i delårsrapportene fremstilles på en slik måte at brukerne av rapportene får den nødvendige innsikten i presentert informasjon for begge årene.»

Dersom et foretak velger å utarbeide et sammentrasket delårsregnskap i henhold til IAS 34, er det notekravene i IAS 34, og ikke i de øvrige standardene, som gjelder. IAS 34 har ikke blitt endret til å omfatte særskilte opplysningskrav for leieavtaler i forbindelse med at IFRS 16 trådte i kraft, og opplysningskravene følger derfor kun av de generelle bestemmelsene. Den ovennevnte uttalelsen fra Finanstilsynet er derfor interessant, ettersom den tilsynelatende representerer en form for «utledning» fra det generelle kravet til sammentrasket delårsregnskap i IAS 34. For eksempel innebærer uttalelsen blant annet at leietagere skal opplyse om tilganger til bruksretteiendeler, avskrivningsbeløp for bruksretteiendeler pr. klasse av underliggende eiendeler, m.v. I praksis er det få foretak som har tolket kravene slik, og kun et fåtall foretak i utvalget har gitt opplysninger på et format som ligner på kravene i IFRS 16.

Overgangsmetode

Ved overgang til IFRS 16 kan en velge mellom to overgangsmetoder, full retrospektiv anvendelse eller den modifiserte retrospektive metoden. Begge overgangsmetodene krever tilbakevirkende implementering, men forskjellen ligger i tidspunktet for innregning av overgangseffekt og forenklingmuligheter. Full retrospektiv metode innebærer at foretak må anvende IFRS 16 med tilbakevirkende kraft og omarbeide sammenligningsperioden som om standarden alltid har blitt benyttet, med enkelte nærmere angitte unntak. Foretak som velger den modifiserte retrospektive metoden, skal ikke omarbeide sammenligningstallene, og det åpnes for flere valg, såkalte «praktiske løsninger». I utvalget valgte samtlige foretak den modifiserte metoden. Selv om denne metoden anses mindre ressurskrevende enn alternativet, var det likevel noe overraskende at ingen foretak anså det formålstjenlig å bruke

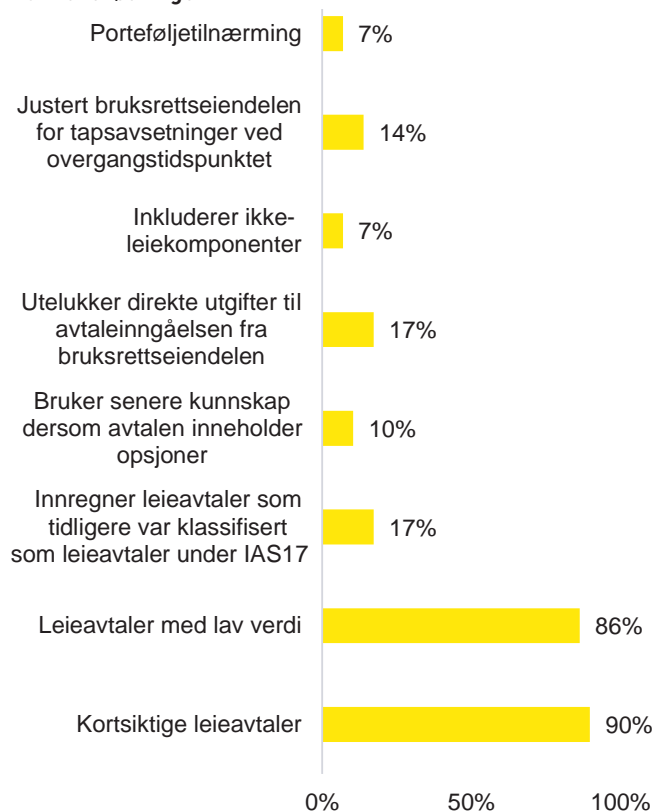
full retrospektiv metode. Til sammenligning har flere store foretak i Europa valgt å benytte full retrospektiv overgangsmetode. Sistnevnte metode gir, i motsetning til førstnevnte, brukerne av regnskapet et godt grunnlag for sammenligning på tvers av perioder, noe som er essensielt når verdsettelse og trendanalyser skal utarbeides.

«Praktiske løsninger»

I Figur 1 finnes en oversikt over de praktiske løsningene som foretakene i utvalget har opplyst å benytte seg av. Nesten samtlige foretak i utvalget har oppgitt å ha benyttet innregningsunntakene for leieavtaler med en varighet på under tolv måneder og leieavtaler hvor den underliggende eiendelen har lav verdi. Hva foretakene legger i leieavtaler med lav underliggende verdi er i mange tilfeller uklart. I standarden er ikke dette verdbegrepet utdypet nærmere, men av forarbeidene fremgår det at IASB så for seg et beløp på USD 5000, og at vurderingen av den underliggende verdien er knyttet til eiendelen og ikke skal gjøres med henblikk til leietagers størrelse eller virksomhet.⁴

Med dette bakteppet ville det ha vært nyttig om foretakene ga tilstrekkelig informasjon til at brukerne av regnskapet kan forstå effekten av unntaket, eksempelvis at det ble opplyst om vurderingen gjøres med utgangspunkt i en bestemt beløpsgrense eller om eiendeler vurderes individuelt etter andre kriterier. I utvalget er det kun to foretak som har opplyst om hvordan kravet er operasjonalisert. Begge foretakene opplyser om at de benytter en beløpsgrense på 50 000 kroner ved fastsettelse av om unntaket kommer til anvendelse eller ikke.

Praktiske løsninger

Figur 1 – Valg av praktiske løsninger ved overgang til IFRS 16

² IAS 34.16A bokstav a).

³ Rundskriv 4/2018.

⁴ IFRS 16.BC100.

Henholdsvis tre og fire foretak har unnlatt å opplyse om valg av innregningsunntakene for kortsiktige leieavtaler og leieavtaler med lav verdi. En annen interessant observasjon er at kun fem foretak har opplyst at de velger å innregne avtaler som oppfyller definisjonen av en leieavtale under IAS 17, fremfor å vurdere etablerte avtaler i forhold til definisjonen i IFRS 16. Tilsvarende gjelder flere av de øvrige praktiske løsningene som standarden tillater – flere enn antatt benytter seg tilsynelatende ikke av disse opsjonene. En alternativ forklaring kan være at regnskapsinformasjonen er mangelfull og at opsjonene benyttes, men at dette ikke opplyses om.

Presentasjon av leieavtaler

I henhold til IFRS 16 skal foretak i årsregnskapet opplyse om bruksrette eiendeler og leieforpliktelser adskilt fra øvrige eiendeler og gjeld.⁵ Dette kravet kan enten etterleves gjennom presentasjon på separate linjer i balansen eller gjennom opplysninger i notene. I et sammentrukket delårsregnskap utarbeidet etter IAS 34 gjelder ingen tilsvarende eksplisitte presentasjons- og tilleggsopplysningskrav. Det er ingen særskilte noteopplysningskrav om bruksrette eiendeler og leieforpliktelser, og minimumskravet til balansen er at den skal inneholde alle overskriftene og delsummene som var inkludert i det siste årsregnskapet.⁶ 13 foretak i utvalget har presentert bruksrette eiendeler på en egen linje i balansen i delårsregnskapet. Tilsvarende har 15 foretak valgt å presentere leieforpliktelser adskilt fra øvrig gjeld. Det er ingen entydig sammenheng mellom virkningen av IFRS 16 og valg av presentasjonsform, selv om tendensen er at foretakene med størst overgangseffekter i større grad presenterer bruksrette eiendeler og leieforpliktelsen på egne linjer.

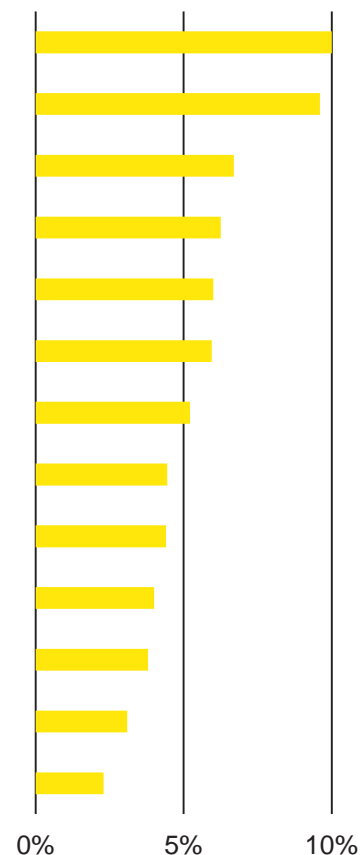
Gjennomsnittlig diskonteringsrente

13 foretak, eller 45 % av utvalget, har oppgitt den gjennomsnittlige vektete diskonteringsrenten som er benyttet for å beregne leieforpliktelsen ved

overgang til IFRS 16. For årsregnskap er opplysning om denne størrelsen et minimumskrav, mens et tilsvarende minimumskrav ikke er inntatt for sammentrukne delårsregnskap. Diskonteringsrenten vil ofte ha en vesentlig påvirkning på leieforpliktelsen, og informasjon om denne kan derfor i mange tilfeller være relevant å gi også i delårsregnskap utarbeidet etter IAS 34. Tre av foretakene som har opplyst om diskonteringsrente, har enten oppgitt separate vektete marginale lånerenter, eller intervaller for marginale lånerenter, pr. klasse av eiendeler. Dette kan være nyttig informasjon for en bruker, siden det gir større innsikt i behandlingen av eksempelvis leide skip sammenlignet med leide kontorbygg. Utfordringen med en slik tilnærming er at dersom den marginale lånerenten kun oppgis pr. klasse av eiendeler, og foretaket ikke samtidig gir opplysninger om bruksrette eiendeler brutt ned i forskjellige klasser av eiendeler, vil det ikke være mulig å beregne seg frem til den marginale lånerenten brukt på leieavtalene som helhet.

Som vist i Figur 2 er det et stort spenn i gjennomsnittlig diskonteringsrente. For sammenligningsformål har vi beregnet uvektet snitt i de tilfellene hvor foretakene oppga flere forskjellige, eller et intervall med, marginale lånerenter. Den laveste renten er 2,3 %, mens den høyeste er 10 %, og gjennomsnittet i utvalget er 5,5 %. Til sammenligning har tremåneders NIBOR, ofte brukt som en risikofri rente, i mai 2019 ligget rundt 1,4 %. At spennet mellom foretakene er stort, er ikke nødvendigvis et utslag av uensartet praksis. Diskonteringsrenten som anvendes, representerer foretakenes marginale lånerenter på tidspunktet for førstegangs-anvendelse, og ulike foretak har blant annet ulik kreditt-risiko, noe som tilsier ulik diskonteringsrente.

Gjennomsnittlig diskonteringsrente

Figur 2 – Gjennomsnittlig diskonteringsrente pr. selskap benyttet ved overgang til IFRS 16, som oppgitt i delårsregnskapet for første kvartal 2019.

Sammenlignbarhet mellom perioder

Det følger av IAS 8 *Regnskapsprinsipper, endringer i regnskapsmessige estimater og feil* at en ved prinsippendringer blant annet skal opplyse om effekten av prinsippendringen både i inneværende og tidligere perioder på et linje-for-linje-format.⁷ I de nylige utgitte standardene, som IFRS 9 *Finansielle instrumenter*, IFRS 15 *Driftsinntekter fra kontrakter med kunder* og IFRS 16, er det som nevnt åpnet for en modifisert overgangsmetode, som tilsier at effektinformasjon for tidligere perioder bortfaller. Likevel hadde for eksempel IFRS 15 et krav om at effekten av overgangen på hver post i finansregnskapet som påvirkes, skulle vises for inneværende periode.⁸ Ved overgangen til IFRS 16 gjelder ikke et tilsvarende krav, og de nevnte kravene om å vise gjennomsnittlig dis-

⁵ IFRS 16.47.

⁶ IAS 34.10.

⁷ IAS 8.28 bokstav f).

⁸ IFRS 15.C8 bokstav a).

konteringsrente og avstemmingen av leieforpliktelser mellom IAS 17 og IFRS 16⁹ representerer de eneste kravene som har som formål å tilrettelegge for sammenligning mellom perioder. Finanstilsynet forventer likevel at «Dersom foretaket velger å implementere IFRS 16 uten å endre sammenligningstall, må informasjonen i delårsrapportene fremstilles på en slik måte at brukerne av rapportene får den nødvendige innsikten i presentert informasjon for begge årene».¹⁰ Denne uttalelsen er trolig godt forankret i brukermiljøer, ettersom, som nevnt, sammenlignbar informasjon er nødvendig for å gjøre meningsfulle verdsettelse og trendanalyser.

Å omarbeide sammenligningstall, om enn bare i en separat oppstilling i note og ikke i regnskapsoppstillingene, vil neppe være forenlig med det å velge modifisert retrospektiv metode. Alternativt kan sammenlignbar informasjon

⁹ IFRS 16.C12.
¹⁰ Rundskriv 4/2018.

for tidligere perioder vises utenfor regnskapet, men i så fall er det viktig at det tydeliggjøres på hvilket grunnlag denne proformalignende informasjonen er utarbeidet. Det må klargjøres om informasjonen er utarbeidet som om IFRS 16 var implementert et år tidligere i tråd med en modifisert overgangsmetode, eller som om foretaket hadde anvendt full retrospektiv metode. Alternativt kan det å vise effekten av IFRS 16 på de enkelte linjene i 2019-regnskapet, på samme måte som en gjorde det i forbindelse med implementeringen av IFRS 15, være en formålstjenlig tilnærming. Ingen av foretakene i utvalget har tatt inn omarbeidede (proforma) sammenligningstall for tidligere perioder, hverken i regnskapet eller øvrige deler av rapporten.

Åtte foretak har imidlertid tatt inn en avstemming som viser hvordan tallene for første kvartal 2019 hadde sett ut dersom regnskapet fortsatt hadde blitt utarbeidet i henhold til IAS 17 og skilt

ut overgangseffekten av IFRS 16 pr. regnskapslinje. Det er for øvrig kun ti foretak som har avstemt fremtidig minsteleie under uoppsigelige operasjonelle leieavtaler etter IAS 17 mot leieforpliktelsen etter IFRS 16 pr. 1. januar, noe som vil være påkrevd i årsregnskapet for 2019.

Avvik mellom forventet og faktisk effekt

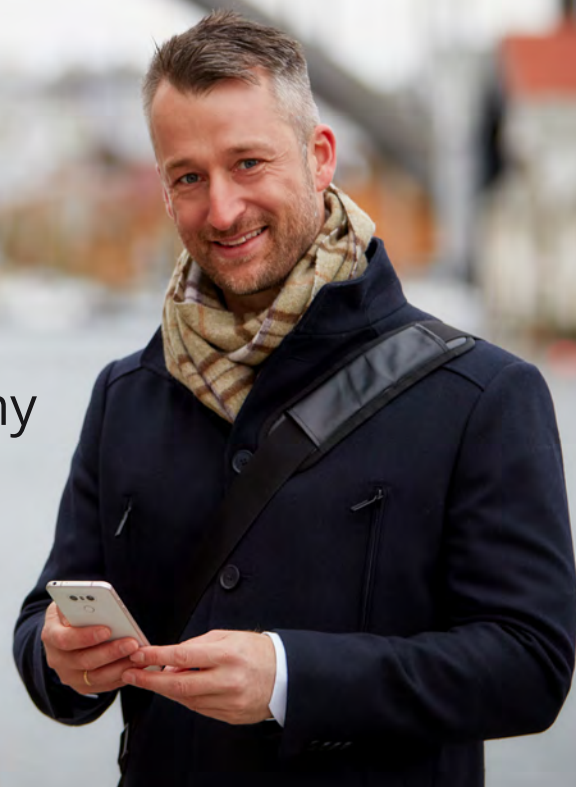
Foretakene i utvalget estimerte i årsregnskapet for 2018 at overgangen til IFRS 16 vil medføre en samlet økning i total kapital på 142 milliarder kroner, eller 2,8 % målt i forhold til samlet total kapital pr. 31. desember 2018. Det var, som forventet, store variasjoner i utvalget, og økningen i forventet total kapital varierte mellom 0 % og 59 %, mens medianeffekten var 3,9 %. Se Figur 1 for en oversikt over forventet IFRS 16-effekt.

Det er kun to foretak i utvalget som hadde en forventet økning i total kapital på over 20 %, Aker Solutions og

Sosialt. Flexibelt. Genialt.

Prøv vårt nye skybaserte økonomisystem Uni Economy
unimicro.no/uni-economy

unimicro
ØKONOMISYSTEMER

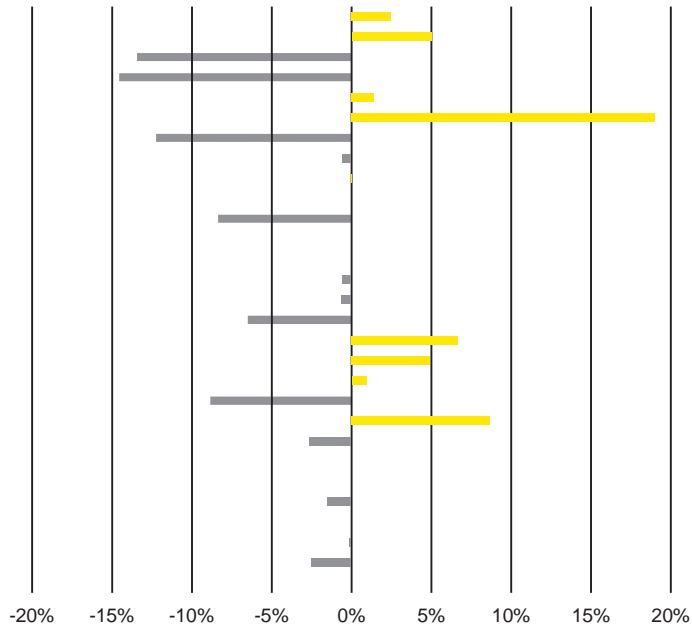

Norwegian Air Shuttle, med en økning på henholdsvis 36 % og 59 %. Seks av de åtte foretakene i utvalget med lavest forventet totalkapitaleffekt er i eiendom- og finanssektorene. Årsaken kan være at forretningsmodellene i disse bransjene er kapitalintensive og at leie av varige driftsmidler er uvanlig. Kombinasjonen av høy totalkapital og lite omfang av leieandeler gir dermed en lav relativ overgangseffekt som følge av IFRS 16.

I delårsregnskapet for første kvartal 2019 opplyste samtlige om effekten på totalkapital. Syv foretak har oppgitt identiske effekter i årsregnskap for 2018 og delårsregnskapet for første kvartal 2019, og det er ingen klar trend, over- eller underestimering i 2018-regnskapene, blant de øvrige foretakene. Som vist i Figur 3 er avvikene svært varierende, og det er ingen tydelig sammenheng mellom bransje og avvik. Det er heller ikke noe tydelig forhold mellom effekten av IFRS 16 på totalkapitalen og presisjonen på estimatet i årsregnskapet.

Noe av de beregnede avvikene kan forklares med at en del foretak oppga avrundede tall i årsregnskapet for 2018, og har mer detaljerte opplysninger i delårsregnskapet for første kvartal 2019. Enkelte ting tyder også på at flere foretaks IFRS 16-prosjekter for 2018 ikke var ferdigstilt da årsregnskapene ble utarbeidet.

Avvik i estimater

Figur 3. Avvik pr. selskap mellom estimert og faktisk effekt av IFRS 16 på totalkapital i årsregnskapet og i delårsregnskapet for første kvartal.

Alternative resultatmål

Oppsummering

- et mindretall av foretakene har spesifisert definisjoner og avstemminger av sentrale APM-er som rentebærende gjeld for å tydeliggjøre effekten av IFRS 16

IFRS 16 har særlig stor innvirkning på alternative resultatmål (APM-er) som EBITDA, netto rentebærende gjeld (NIBD) og egenkapitalandel. Samtlige foretak i utvalget bruker APM-er i sine årsrapporter, selv om antallet og omfanget er varierende. Foretakene har i liten grad gjort endringer i hvilke APM-er de bruker, verken fra årsrapporten for 2017 til årsrapporten for 2018 eller fra årsrapporten for 2018 til delårsrapporten for første kvartal 2019. Det er positivt at foretakene vektlegger kontinuitet, men med en såpass fundamental omlegging av regnskapspraksis som IFRS 16 er det samtidig sentralt at APM-ene justeres for å gjøre dem sammenlignbare, og at definisjoner og avstemminger justeres tilsvarende. For å sikre sammenlignbarhet fra 2018 til 2019 har foretakene i utvalget grovt oppsummert valget mellom å justere regnskaps-tallene for IFRS 16-effekter i 2019 og fremover, eller å justere tidligere perioder for IFRS 16-effekter. Det siste observerer vi lite av i praksis, noe som for så vidt ikke er overraskende gitt at samtlige foretak i utvalget har anvendt den modifiserte overgangsmetoden. I stedet er det flere foretak som forsøker å sikre sammenlignbarheten ved å opplyse om hvilken effekt IFRS 16 har hatt på APM-ene i innværende periode.

Det overordnede inntrykket er at foretakene i liten grad fokuserte på kommende effekter av IFRS 16 i omtalen av APM-er i årsregnskapet for 2018, og, i den grad de omtalte effektene, gjorde de dette i regnskapsnoten som omtalte IFRS 16, ikke i APM-delen utenfor regnskapet. I det første delårsregnskapet for 2019 har ni foretak oppdatert definisjoner og avstemming av NIBD for også å omfatte IFRS 16. Tre foretak har skrevet at leieforpliktelser ikke er inkludert i NIBD, mens de øvrige foretakene ikke har omtalt forholdet. Foretakenes praksis henger sammen med overgangseffekten på totalkapitalen, i den forstand at de foretakene som har valgt å beskrive om IFRS 16 er inkludert eller ikke, jevnt over har en høyere effekt. Til sammenligning er det bare tre foretak som kun viser EBITDA justert for IFRS 16-effekter. Ytterligere ti foretak viser enten EBITDA med og uten IFRS 16-effekter, eller viser gjennom avstemming hvordan IFRS 16 har påvirket EBITDA i første kvartal 2019.

Regnskapsprinsipper i segmentrapportering

Oppsummering

- to foretak har ikke innarbeidet IFRS 16 i segmentinformasjonen, mens enkelte av de øvrige foretakene i utvalget har skilt ut eller avstemt virkningen av IFRS 16 på segmentnivå

En alternativ tilnærming til presentasjon av annen finansiell informasjon enn regnskapstall utarbeidet i henhold til IFRS er økt bruk av opplysninger fra segmentrapporteringen i den eksterne kommunikasjonen. Et mye omtalt eksempel på dette er seismikkbransjen, hvor inntektsføring for den enkelte kontrakten under IFRS 15 er vesentlig forskjellig fra prinsippene under IAS 18 og IAS 11. Seismikkbransjen har

tilnærmet seg problemstillingen ved å fortsette bruken av tidligere inntektsføringsprinsipper i segmentrapporteringen og bruke denne som grunnlag for APM-er som «Segment EBIT», «Segment Revenue», og lignende. En slik tilnærming kan ha noe for seg, særlig på kort sikt, for å sikre sammenlignbar informasjon i tidsrommet rundt en fundamental regnskapsomlegging. Over tid er en slik løsning muligens mindre hensiktsmessig ettersom det for eksempel er krevende for markedet å forholde seg til to vidt forskjellige «rapporterte tall» for sentrale størrelser som salgsinntekt og EBITDA.

I utvalget var det seks foretak som valgte denne løsningen ved førstegangsansendelse av IFRS 15 i årsregnskapet for 2018. De seks foretakene rapporterte inntekt i segmentrapporteringen basert på regnskapsprinsippene utledet av de tidligere inntektsføringsstandardene. Blant disse seks foretakene var to seismikkselskaper, tre entreprenørselskaper og ett øvrig foretak. Overgangen til IFRS 15 har medført endringer i inntektsføringsprinsippene for sentrale inntektsstrømmer i både seismikk- og entreprenørbransjen, ved at foretakene har gått fra løpende inntektsføring over kontraktperioden til at hele inntekten regnskapsføres ved overlevering til kunde. Ett av selskapene i utvalget videreførte tidligere regnskapsprinsipper for inntektsføring i segmentrapporteringen i 2018, gikk over til IFRS 15 i delårsregnskapet for første kvartal 2019, og har videreført tidligere regnskapsprinsipper for leieavtaler i delårsregnskapet for første kvartal 2019. Om foretaket velger samme tilnærming som for IFRS 15, vil IFRS 16 bli lagt til grunn for segmentrapporteringen i 2020.

Det er to foretak som ikke benyttet IFRS 16 i segmentrapporteringen i første kvartal i 2019. Foretakene er i ulike bransjer, henholdsvis kommunikasjon og energi. Praksisen synes dermed ikke å være bransjespesifikk, og har heller ingen åpenbar sammenheng med størrelsen på overgangseffektene. Ytterligere fire foretak har valgt å innarbeide IFRS 16 i segmentrapporteringen, men viser effekten av IFRS 16 enten på samtlige linjer eller på sentrale størrelser.

Regnskapsstruktur og innhold

Oppsummering

- årsrapporter og årsregnskap øker stadig i omfang
- det tradisjonelle formatet dominerer fortsatt regnskapspraksisen
- fortsatt bruker et flertall av foretakene god regnskapsskikk i morselskapsregnskapet
- et stort flertall av foretakene presenterer regnskapsprinsipper adskilt fra øvrige noter
- fire foretak har valgt å ikke utarbeide delårsrapporter i henhold til IAS 34

Regnskapenes omfang

En sammenligning av årsrapportene for 2018 som vi har sett på med de samme foretakenes årsrapporter for 2013, viser at gjennomsnittlig antall sider har økt fra 127 til 165, en økning på 30 % på fem år. Av dette utgjorde selve konsernregnskapene henholdsvis 51 og 59 sider, en økning på 16 % i samme periode. Dette viser at omfanget av annen rapportering øker mer enn selve regnskapet, og kan blant annet være drevet av at bruken av APM-er øker, i tillegg til at foretakene er underlagt strengere regler knyttet til opplysninger om APM-er. I 2018-regnskapene var morselskapsregnskapene på i snitt 19 sider, eller omtrent en tredjedel av konsernregnskapene.

Den enkleste forklaringen på at konsernregnskapene har økt i omfang, er mer omfattende notekrav som følge av IFRS 15 og IFRS 9. Samtidig er det ikke opplagt at disse endringene alene har medført hele økningen på 16 %. Det er heller ikke opplagt at økningen i informasjonsverdien for regnskapsbrukeren står i forhold til det økte omfanget av opplysninger. En annen forklaring på økningen i antallet sider kan være at foretakene er mindre kritiske i vurderingen av hvilke opplysninger som må gis og hvorvidt opplysninger som følger av nye opplysningskrav bør komme i tillegg til andre opplysninger, eller om de bør erstatte dem.

Regnskapenes informasjonsverdi

I tillegg til utarbeidelsen av de store nye regnskapsstandardene har et av IASBs hovedprosjekter de senere årene vært *Better Communication in Financial Reporting*, som omhandler hvordan foretak kommuniserer finansiell informasjon til regnskapsbrukerne. Som et ledd i prosjektet har IASB lansert sitt *Disclosure Initiative* (noteinitiativet). Disse prosjektene ble igangsatt etter flere år med økende bekymring for informasjonstap i regnskapene som følge av stadig mer omfattende krav til noteinformasjon i standarder og tilsynelatende stadig mindre kritisk anvendelse av de samme notekravene.

Noteinitiativet består av flere delprosjekter, blant annet gjennomgang av opplysningskravene i de enkelte standardene, overordnede prinsipper for opplysninger, et «Practice Statement» om bruk av vesentlighetsteskelen og en endret definisjon av vesentlighet i IAS 1 *Presentasjon av Finansregnskap* og IAS 8. IASB har vedtatt den endrede vesentlighetsdefinisjonen med virkning fra 1. januar 2020, og godkjenning for bruk i EU er også forventet innen dette tidspunktet. Siden det ikke vil tre i kraft nye store standarder de kommende årene, med unntak av IFRS 17 *Insurance Contracts* for forsikringselskaper, bør foretakene ha anledning til å gjennomgå finansregnskapene sine for å sikre høyest mulig informasjonsverdi fremover.

Regnskapsspråk i selskapsregnskapet

Samtlige foretak i utvalget avlegger konsernregnskap i henhold til IFRS, noe som er pliktig for utstedere fra Norge eller øvrige EØS-land notert på Oslo Børs. I morselskapsregnskapet har foretakene imidlertid et valg mellom god regnskaps-

skikk (GRS), forenklet IFRS eller full IFRS. Som det fremgår av Figur 4, velger det klare flertallet av foretakene GRS i sine morselskapsregnskaper. De gjenværende foretakene er relativt jevnt fordelt mellom full og forenklet IFRS, i tillegg til at to foretak utarbeider selskapsregnskap i henhold til Forskrift om årsregnskap for skadeforsikringsforetak. Av foretakene som utarbeider selskapsregnskap i henhold til full IFRS er tre utenlandske selskaper, som verken kunne ha valgt GRS eller forenklet IFRS. Dermed er det kun to norske morselskaper som har valgt IFRS.

Presentasjon av regnskapsprinsipper

Det følger av IAS 1 at et fullstendig finansregnskap blant annet skal inneholde «noter, som omfatter viktige regnskapsprinsipper og annen forklarende informasjon».¹¹ Standarden sier imidlertid ikke hvordan viktige regnskapsprinsipper skal presenteres. I diskusjonsnotatet *Disclosure Initiative – Principles of Disclosure* fra 2017 drøfter IASB blant annet hvordan foretak opplyser om regnskapsprinsipper, spesielt om plasseringen av prinsippnoter. Plassering av regnskapsprinsipper i de enkelte notene kan bidra til å gjøre regnskapsprinsippene mer forståelige for regnskapsbrukerne, i henhold til IASB. I etterkant har imidlertid IASB slått fast at de ikke kommer til å utgi nærmere veiledning rundt plassering av regnskapsprinsipper i regnskapet, slik at dette også fremover vil være underlagt regnskapsproducentenes skjønn uten ytterligere veiledning.¹²

I utvalget vårt er den klart vanligste tilnærmingen å vise alle regnskapsprinsipper samlet i en egen prinsippnote, som første note etter regnskapsoppstillingene. 28 av 33 foretak har valgt å presentere dette formatet. Fire foretak har valgt å fordele regnskapsprinsipper for de enkelte temaene ut i de respektive notene, mens ett foretak har valgt å presentere en samlet prinsippnote helt bakerst i notene.

Formatet på delårsrapporter
Fra og med regnskapsåret 2017 var det ikke lenger et krav om å utarbeide delårsregnskap for første, tredje eller fjerde kvartal. Denne forenklingen skriver seg tilbake til en endring i EUs rapporteringsdirektiv i 2013. Forenklingen var imidlertid kontroversiell i brukermiljøer, og børsen har i sin egen anbefaling for investorrelasjoner¹³ beholdt delårsrapportering for første og tredje kvartal. Tilsvarende har Norges Finansanalytikerforbund (NFF) advart mot mindre hyppig standardisert regnskapsrapportering og uttalt at en reduksjon i rapporteringsfrekvensen i ytterste konsekvens kan ha en negativ effekt på prisingen av et foretak.¹⁴ I fraværet av krav om delårsrapporter med unntak av rapport for første

halvår, har foretakene i praksis et valg mellom å ikke utarbeide rapporter, å utarbeide delårsrapporter i henhold til IAS 34 *Delårsrapportering* som tidligere, eller å utarbeide en egen type delårsrapport som ikke følger IAS 34.

I utvalget vårt har samtlige foretak utarbeidet delårsrapport for første kvartal 2019. Av disse er det imidlertid fire foretak som ikke har utarbeidet delårsrapporter for første kvartal 2019 i henhold til IAS 34. Det er store forskjeller mellom disse fire, for eksempel knyttet til omtalen av IFRS 16. Mens ett av foretakene gir opplysninger om effekten på balanse og resultat og sentrale APM-er, nevner et annet foretak ikke IFRS 16 overhodet.

Avsluttende betraktninger

IFRS 16 representerer en gjennomgripende omlegging av regnskapsføringen med stor betydning for mange foretak på tvers av bransjer. Årets praksisundersøkelse viser nettopp dette, og standarden har stor betydning for resultatutviklingen og finansiell stilling for de største foretakene på Oslo Børs. Informasjonen som gis av foretakene er nyttig, men det er også enkelte områder der foretakene kan forbedre opplysningene i de kommende delårsrapportene og i årsregnskapet for 2019. At en relativt stor andel av foretakene ikke har lagt særskilt til rette for trendanalyser, for eksempel gjennom tilpassning av APM-er, er en interessant observasjon. At årsrapporter og regnskap fortsetter å øke i omfang, også de siste årene, at god regnskapsskikk fortsatt er det foretrukne regnskapsspråket i selskapsregnskap og at delårsrapportering i samsvar med IFRS bare unntaksvis unnlates, er andre sentrale utviklingstrekk blant de største noterte foretakene som årets praksisundersøkelse dokumenterer.

Regnskapsspråk i morselskapsregnskapet

IFRS

5

GRS

20

Forenklet IFRS

6

Annen forskrift

2

Figur 4. Valg av regnskapsspråk i morselskapsregnskapet.

¹¹ IAS 1.10 bokstav e).

¹² Project Summary for prosjektet Disclosure Initiative – Principles of Disclosure. IASB, mars 2019.

¹³ Oslo Børs' IR-anbefaling.

¹⁴ Årlig uttalelse fra Komité for Finansiell Informasjon i NFF, 2017.